

GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PROVINSIALE EKSAMEN

JUNIE 2023

GRAAD 11

EKONOMIE
VRAESTEL

TYD: 2 uur

PUNTE: 150

15 vadsye

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord DRIE vrae soos volg in die ANTWOORDBOEK:

AFDELING A: VERPLIGTEND

AFDELING B: Beantwoord enige TWEE van die drie vrae.

AFDELING C: Beantwoord slegs EEN van die twee vrae.

2. Beantwoord slegs die vereiste aantal vrae. Antwoorde, meer as die vereiste hoeveelheid, sal NIE gemerk word nie.
3. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
4. Skryf die vraagnommer bo elke antwoord.
5. Lees die vrae aandagtig deur.
6. Begin ELKE vraag op 'n NUWE bladsy.
7. Laat 1 - 2 reëls oop tussen onderafdelings van vrae.
8. Beantwoord die vrae in volsinnige sinne en maak seker dat die formaat, inhoud en konteks van jou antwoorde aan die kognitiewe vereistes van die vrae voldoen.
9. Gebruik slegs swart of blou ink.
10. Jy mag 'n nie-programmeerbare sakrekenaar gebruik.
11. Skryf netjies en leesbaar.

EXEMPLAAR

AFDELING A (VERPLIGTEND)

VRAAG 1

30 PUNTE – 20 MINUT

1.1 Vier opies word as moontlike antwoorde op die volgende vrae verskaf. Kies die korrekte antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommer (1.1.1 tot 1.1.8) in die ANTWOORDBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.9 E.

1.1.1 'n Firma in 'n volmaakte mark moet likwidasië (sluiting) oorweeg wanneer:

- A $MI=MK$
- B $TI=TK$
- C $MI=GTK$
- D $MI=GVK$

1.1.2 'n Besigheid sal 'n spesifieke hoeveelheid vaste koste insettinge kombineer met 'n hoeveelheid ...

- A totale veranderlike koste.
- B veranderlike insettinge.
- C totale vaste koste.
- D gemiddelde veranderlike koste.

1.1.3 As die bankrente van Capitec-bank toeneem, sal die vraag na FNB-produkte voortdurend ...

- A vermeerder.
- B verminder.
- C dieselfde bly.
- D stop.

1.1.4 Die boonste segment van 'n oligopolie is ...

- A   relatief onelasties.
- B   volmaak elasties.
- C   relatief elasties.
- D   skuins afwaarts.

1.1.5   Produksie- en indiensnemingsbesluite deur firmas word deur die ...
posisie bepaal.

- A   wins maksimalisering
- B   marginale inkomste
- C   gemiddelde totale koste
- D   marginale wins

EXEMPLAR

1.1.6 Wêreld-olievoorrade word hoofsaaklik beheer deur die:

- A Wêreldgesondheidsorganisasie (WGO)
- B Verenigde Nasies (VN)
- C Organisasie van Petroleum-uitvoerlande (OPUL/OPEC)
- D Wêreld Petroleum Raad (WPR/WPC)

1.1.7 ... neig om op die lange duur meer elasties te wees as op die korttermyn.

- A Substitute
- B Tyd-periodes
- C Uniekheid
- D Dringendheid

1.1.8 Die koste van produksie speel 'n belangrike rol in die bereiking van ...

- A ekonomiese wins.
- B marginale produk.
- C produksiefaktore.
- D beplanningdoelwate.

(8 x 2) (16)

- 1.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat ooreenstem met die item in KOLOM A. Skryf slegs die letter (A – I) langs die vraagnommer (1.2.1 tot 1.2.8) in die ANTWOORDBOEK neer, byvoorbeeld 1.2.9 J.

KOLOM A	KOLOM B
1.2.1 Skaalvoordele	A Produkte verkoop in 'n volmaakte mark en in 'n suiwer oligopolie
1.2.2 Marginale inkomste	B Toon die firma se laagste koste per eenheid op elke uitsetvlak
1.2.3 Duopolie	C Kosteverlagings wat plaasvind wanneer 'n ondernemings produksievermoë toeneem
1.2.4 Markkragte	D Bykomende inkomste verdien vir 'n addisionele eenheid wat verbruik word
1.2.5 Kostekurwes	E Markstelsel word gedomineer deur twee firmas
1.2.6 Rekeningkundige wins	F 'n faktor wat die toekenning van skaars produksiefaktore beïnvloed
1.2.7 Homogeen	G Die verskil tussen totale inkomste en totale produksiekoste
1.2.8 Langtermyn gemiddelde koste	H Die verskil tussen produksiekoste en totale inkomste op 'n uitsetvlak
	I Werklike koste om 'n produk te produseer

(8 x 1)

(8)

EXEMPLAR

1.3 Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommer (1.3.1 tot 1.3.6) in die ANTWOORDBOEK neer. Afkortings, akronieme en voorbeelde sal NIE aanvaar word NIE.

1.3.1 Verwys na die hoeveelheid kliënte tot wie die besigheid toegang het

1.3.2 'n Situasië waar die monopolistiese mededinger se totale wins gelyk is aan sy totale inkomste

1.3.3 'n Koste wat verander volgens die produksievlaar

1.3.4 Bestaan as 'n gegewe persentasie toename in inset tot 'n proporsioneel groter toename in uitset lei

1.3.5 Die hoeveelheid bevrediging wat 'n verbruiker ontvang uit die gebruik van 'n goed of diens

1.3.6 Die persentasieverandering in die hoeveelheid wat verskaf word, is presies gelyk aan die persentasieverandering in die prys

(6 x 1) (6)

TOTAAL AFDELING A: 30

EXEMPLAAR

AFDELING B

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae uit hierdie AFDELING in die ANTWOORDBOEK.

VRAAG 2: MIKRO-EKONOMIE

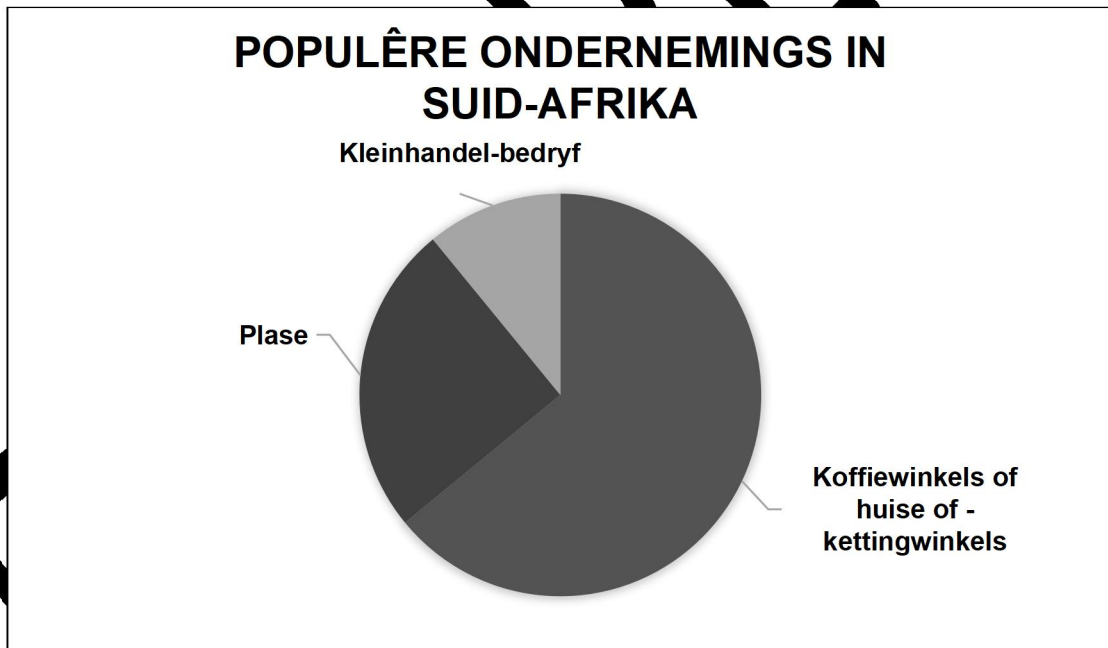
40 PUNTE – 30 MINUTE

2.1 Beantwoord die volgende vrae.

2.1.1 Noem enige TWEE faktore wat pryselastisiteit van aanbod beïnvloed. (2 x 1) (2)

2.1.2 Hoe sal 'n firma daardeur baat om die pryselastisiteit van vraag te oorweeg voordat pryse verander word? (1) (2)

2.2 Bestudeer die diagram hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

[Bron: Google beelde]

2.2.1 Identifiseer die onderneming met lae aanvangskoste. (1)

2.2.2 Watter markstruktuur het onbeduidende beheer oor die pryse wat deur die markte bepaal word? (1)

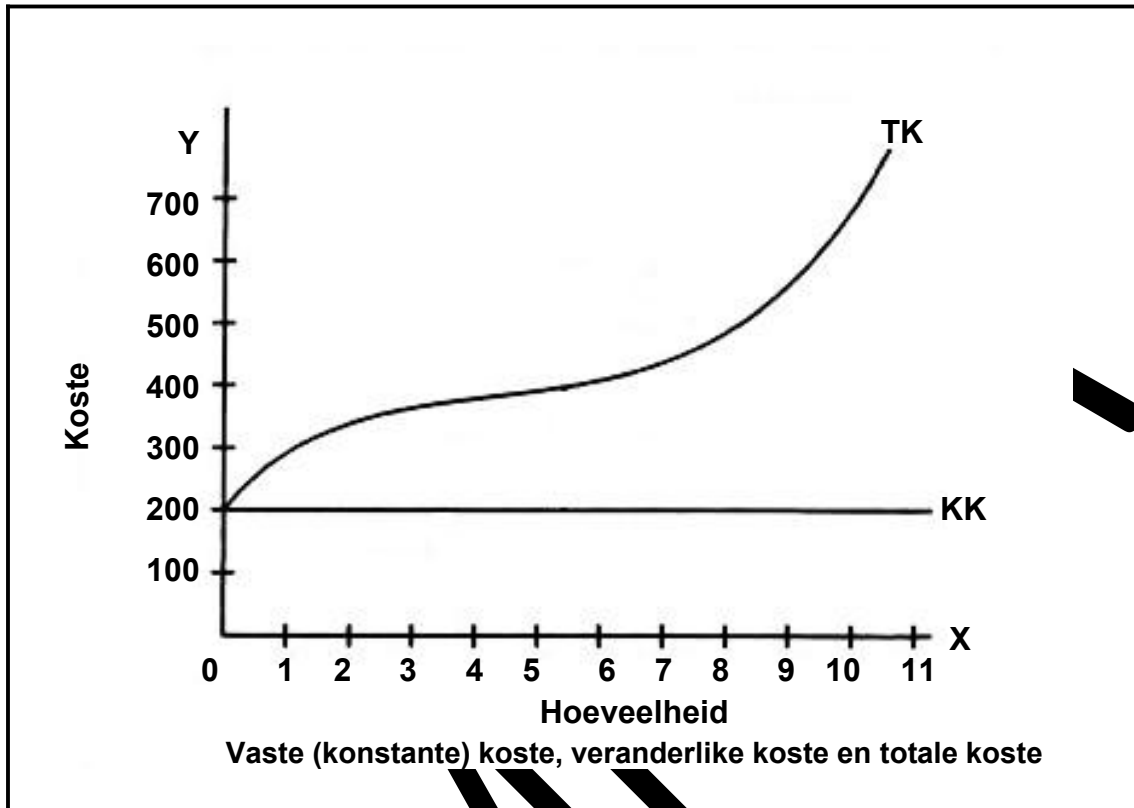
2.2.3 Beskryf kortliks die term *hibriede struktuur*. (2)

- 2.2.4 Waarom gebruik monopolistiese ondernemings verskillende benaderings om inligting aan verbruikers te kommunikeer? (2)
- 2.2.5 Hoe is doeltreffendheid moontlik in die monopolistiese markstruktuur? (2 x 2) (4)

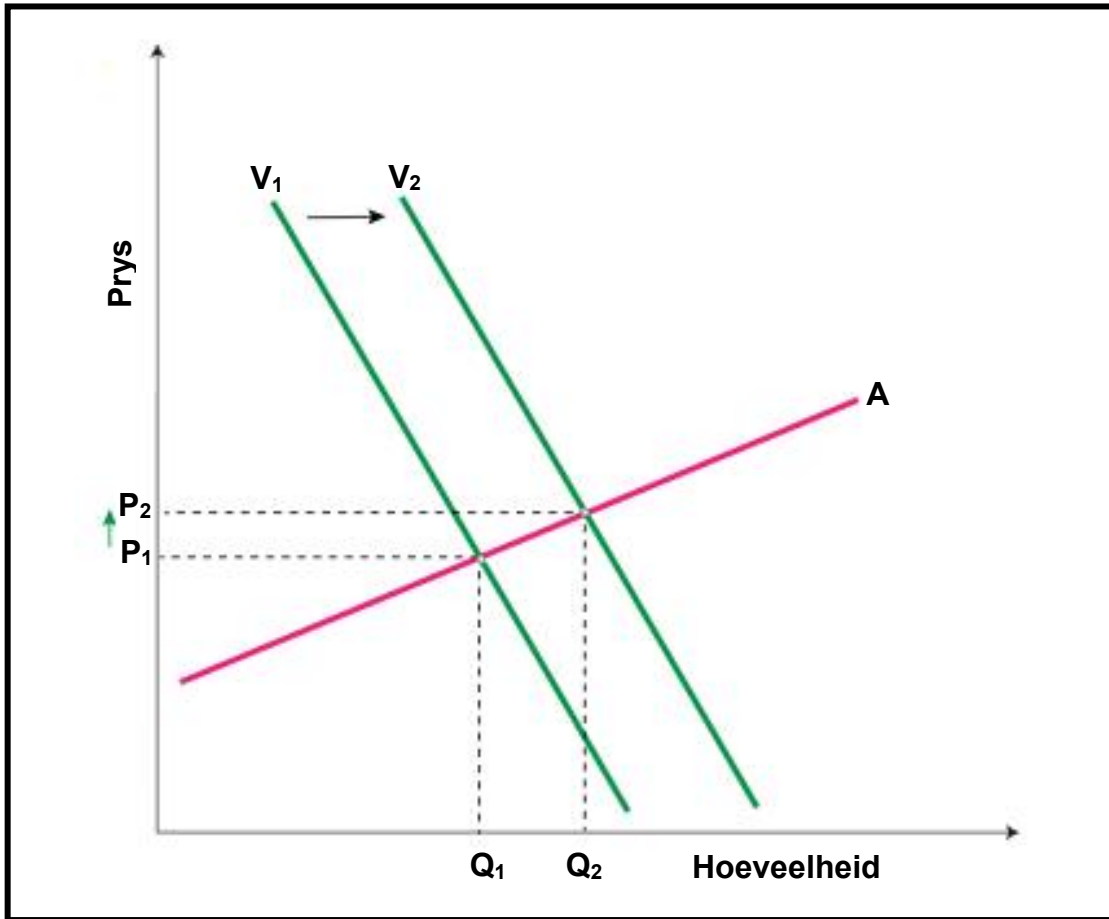
EXEMPLAR

2.3 Bestudeer die grafiek hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

- 2.3.1 Identifiseer die totale bedrag van vaste koste in die grafiek. (1)
- 2.3.2 Verskryf die formule om totale koste te bereken. (1)
- 2.3.3 Beskryf kortliks die term *totale veranderlike koste*. (2)
- 2.3.4 Wobekom die lyn KK 'n horisontale lyn? (2)
- 2.3.5 Die prys van die produk wat in die bostaande grafiek verkoop word, is R100. Wat sal die wins/verlies wees wanneer GEEN produkte vervaardig word NIE? Toon ALLE berekeninge. (2 x 2) (4)

2.4 Verduidelik kortliks elastiese aanbod deur die grafiek hieronder te gebruik. (4 x 2) (8)

2.5 Hoe word die oligopoliese uitgeleide dienste, as 'n nie-prysmededingende strategie, deur die marktoekrag beïnvloed? (8)

[40]

EXEMPLE

VRAAG 3: MIKRO-EKONOMIE

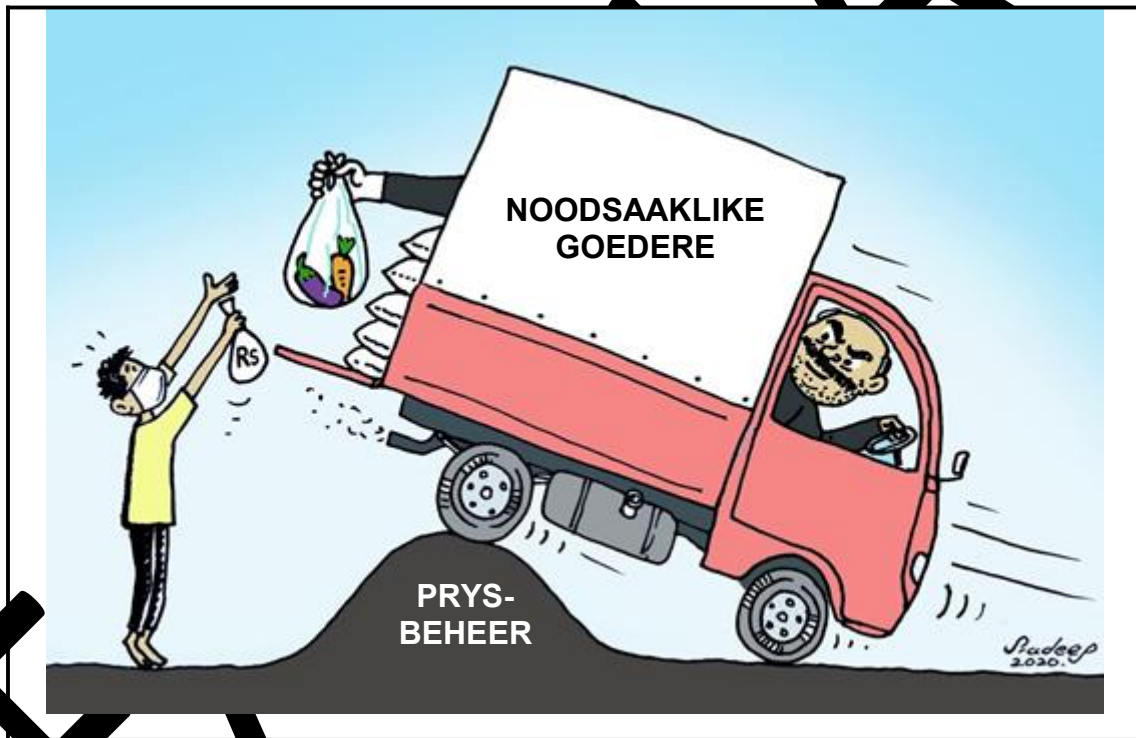
40 PUNTE – 30 MINUTE

3.1 Beantwoord die volgende vrae.

3.1.1 Noem enige TWEE tipes elasticiteit van aanbod. (2 x (2))

3.1.2 Wat is die uiteindelijke doel van die stel van SMARTdoelwitte vir besighede? (1 x (2))

3.2 Bestudeer die spotprent hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

(Bron: Google beeld 2022)

3.2.1 Watter onwettige aktiwiteit word in die spotprent hierbo uitgebeeld? (1)

3.2.2 Noem die tipe wins wat oligopolieë in 'n mark maak. (1)

3.2.3 Beskryf kortliks die term *kartel*. (2)

- 3.2.4 Waarom is dit voordeliger vir firmas om saam te span eerder as om aan mededinging deel te neem? (2)
- 3.2.5 Hoe beskerm die regering verbruikers teen oligopolieë? (2 x 2) (4)

EXEMPLAR

3.3 Bestudeer die inligting hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

HOE DIE PETROLPRYS IN SUID-AFRIKA VERANDER HET IN 2022

Suid-Afrikaners met petrolvoertuie betaal nou R3,85 (19,6%) meer vir 'n liter petrol, terwyl dieselmotoriste sedert die begin van die jaar, toe die prys van 95 oktaan petrol R19,60 en diesel R17,24 was, 'n aansienlike R6,68 (38,7%) meer vir 'n liter betaal.

[Bron: <http://businessstitch.co.za/news/energy/649709/how-much-the-petrol-price-has-changed-in-south-africa-in-2022/>]

- 3.3.1 Op watter vlak is 'n brandstoftenk in die prent hierbo? (1)
- 3.3.2 Nêr is 'n EEN faktor wat die absolute prys van 'n goed bepaal. (1)
- 3.3.3 Beskryf kortliks die term *relatiewe pryse*. (2)
- 3.3.4 Wat sal met die inkomste van die brandstofverskaffer gebeur as die brandstofprys styg? (2)
- 3.3.5 Waarom is dit nie moontlik vir Suid-Afrikaanse verbruikers om hul brandstofverbruik op die kort termyn aan te pas nie? (2) (4)

3.4 Bespreek kortliks die verband tussen produk- en faktormarkte. (4 x 2) (8)

3.5 Hoe beïnvloed natuurrampe die pryselastisiteit van aanbod? (8)

[40]

EXEMPLAR

VRAAG 4: MIKRO-EKONOMIE

40 PUNTE – 30 MINUTE

4.1 Beantwoord die volgende vrae.

4.1.1 Noem enige TWEE voorbeelde van vaste koste. (2 x (2)

4.1.2 Watter impak sal 'n styging in die prys van mielies op die aanbod van mielies hê? (1 x 2) (2)

4.2 Bestudeer die inligting hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

SLIM (SMART) BEGINSEL

1. Die besigheid moet binne vyf jaar die winsgewendste besigheid word.
2. Die besigheid moet in staat wees om die vereiste wins te genereer.
3. Daar sal baie belanghebbendes wees wat mense is met 'n belang by die sukses van die besigheid.
4. Om sy spesifieke doelwit te bereik, moet die onderneming elke maand 'n wins van R1 miljoen maak

(Bron: Fokus Ekonomie Graad 11; bladsy 137)

4.2.1 Watter stelling uit die skryf tydspesifiek as 'n SMART-beginsel? Skryf SLEGS die nommer van die stelling uit die inligting hierbo neer, byvoorbeeld 3.1. (1) (1)

4.2.2 Wat is die doel van 'n onderneming in 'n markeconomie? (1)

4.2.3 Beperk kortliks die term *inkomste*. (2)

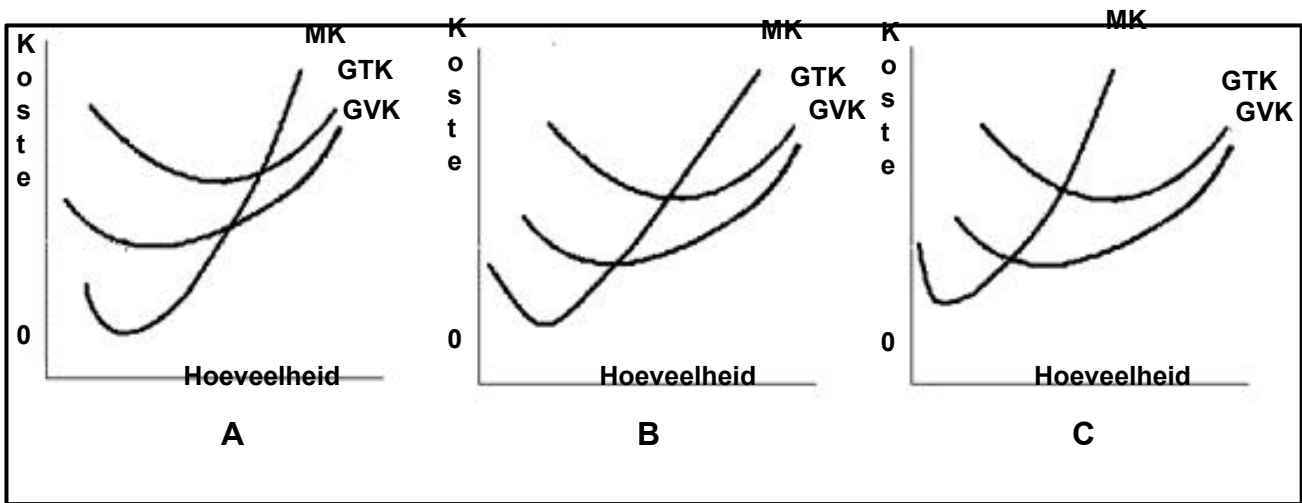
4.2.4 Verduidelik die rol van 'n meetbare veranderlike as 'n doelwit van 'n besigheid. (2)

4.2.5 Waarom verkies 'n firma verkoopsinkomstemaksimering eerder as winsmaksimering? (2 x 2) (4)

EXEMPLAR

4.3 Bestudeer die grafiek hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

4.3.1 Identifiseer die kostekurve wat aan die snitingspunt geïmpel is. (1)

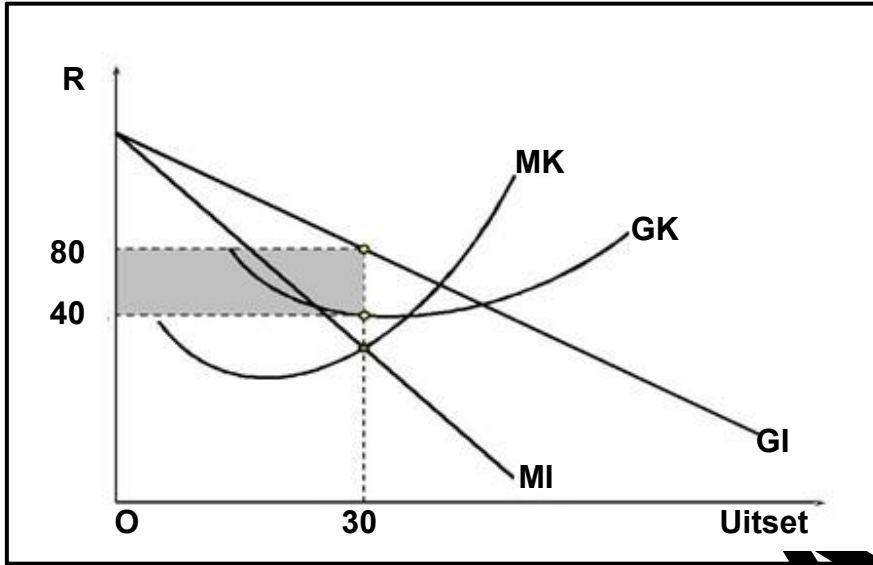
4.3.2 Watter van die grafieke hierbo is korrek geteken? (1)

4.3.3 Beskryf kortliks die term *langtermynkoste*. (2)

4.3.4 Waarom sê ekonome die gebruik van die MK by die middelpunte? (2)

4.3.5 Hoe hou die verband van dalende marginale opbrengste verband met die vorm van die korttermyn marginale kostekromme? (4)

4.4 Gebruik die grafiek hieronder en bespreek in detail, die ekonomiese wins van 'n monopolie. (4 x 2 = 8)

4.5 Ontleed die effek van belasting op pryselastisiteit.

(8)

[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Beantwoord enige EEN van die twee vrae uit hierdie afdeling in die ANTWOORDBOEK.

Jou antwoord sal soos volg geassesseer word:

STRUKTUUR VAN OPSTEL	PUNTE TOEKENNING
<p>Inleiding Die inleiding is 'n laboransienspos. • Goeie beginpunt sal wees om 'n konsep of sleutelwoord wat in die vraag voorkom te definieer of te verduidelik. • Moenie enige deel van die vraag by jou inleiding insluit nie. • Moenie enige deel van die inleiding in die liggaam herhaal nie. • Moenie in die inleiding sê wat jy in die liggaam gaan bespreek nie.</p>	Maks. 2
<p>Liggaam Hoofgedeelte: Bespreek in detail/In-diepte/Ondersoek/ Bepreek krities/Analiseer/Vergelyk/Evalueer/Oonderskei/Differensieer/Verduidelik/Beoordeel/Gebruik die grafiek wat gegee word en verduidelik/Voltooi die grafiek wat gegee word/Debatteer 'n Maksimum van 8 punte kan vir opskrifte/voorbeelde toegeken word.</p>	Maks. 26

<p>Addisionele deel: Gee eie mening/Bespreek krities/Evalueer/ Evalueer krities/Bereken/Lei af/Vergelyk/Onderskei/Interpreteer/ Verduidelik kortliks/Hoe?/Stel voor/Teken 'n grafiek 'n Maksimum van 2 punte kan toegeken word vir bloot die lys van feite.</p>	<p>Maks. 10</p>
<p>Slot Enige hoër-order gevolgtrekking moet die volgende insluit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Die gevolgtrekking is 'n samevatting van die bespreking van die onderwerp sonder herhaling van feite wat reeds genoem is • Die gevolgtrekking kan die vorm aanneem van 'n eie mening of waarde-oordeel met voorbeelde om jou bespreking te ondersteun • Bykomende inligting wat jou bespreking/analise versterk • Die gevolgtrekking kan 'n teenstrydige standpunt met motivering inneem, indien versoek • Aanbevelings 	<p>Maks. 2</p>
<p>TOTAAL</p>	

EXEMPLAR

VRAAG 5: MIKRO-EKONOMIE

40 PUNTE – 40 MINUTE

- Bespreek die vraag- en aanbodverhouding, in detail, met behulp van grafieke (substitute en komplemente). (26 punte)
- Onderzoek die belangrikheid van komplementêre goedere in die ekonomie. (10 punte) **[40]**

VRAAG 6: MIKRO-EKONOMIE

40 PUNTE – 40 MINUTE

- Bespreek die pryselastisiteit van vraag (PEV) sonder die hulp van grafieke. (10 punte)
- Evalueer hoe 'n monopolistiese onderneming soos Eskom kan baat by die gebruik van die pryselastisiteit van vraag vir hulle produk. (10 punte) **[40]**

TOTAAL AFDELING C: 40

TOTAAL: 150

EXEMPLAAR